

PRIMORSKI LIST.

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

„Primorski list“

izhaja vsak prvi in tretji četrtek v mesecu. Cena za celo leto 1 gld., za pol leta 50 nvč. — Posamezne številke prodajajo se v tabakarnah po 4 nvč.

Uredništvo in upravnništvo

mu je v Trstu, via dei Fabbri št. 7. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Cena za oglase po pogodbi.

Česki katoliški shod.

„Slovan gre na dan“ — se je govorilo in pisalo že mnogokrat v poslednjih letih z ozirom na *narodno probujenje*, ki se je začelo gibati in se še giblje med narodi slovanskimi, ki se po pravici z vsem vpirajo svojim zatirateljem. Pa v poslednjem času vporabimo lahko ta izrek na Slovane tudi z ozirom na *versko probujenje v katoliškem smislu*. Kateri katoliški Slovenec se ponosno ne spominja slavnega katoliškega shoda v Ljubljani, ki je že marsikateri dober sad rodil v prid slovenskemu ljudstvu! —

Pa tudi naši slovanski bratje na severu, vrli Čehi, niso hoteli zaostati v splošnej navdušenosti za katoliško stvar. Videti veliko nevarnost pretečo katoliškemu ljudstvu iz vedno dalje segajočih, vedno globokeje se vkoreninajočih naukov pogubonosnega laži liberalizma, kojemu se je že porodilo natorno dete — *anarhizem*, ki gloje zlasti v nižjih delavskih stanovih ter preti s kruto silo razrušiti ves obstoječi red, uničiti državno in cerkveno oblast; videti dalje, da tem pogubnim zlom ni druge odpomoči, nego da se zopet oživi in učvrsti katoliški duh med ljudstvom, ker le v *Kristusovej veri je gotova zmaga, ki svet premaga*; zato so osnovali katoliški Čehi svoj katoliški shod v Brnu na Moravskem, ki se je slovesno vršil od 30. julija do 1. t. m.

Kako potreben in velevažen za katoliško stvar je bil ta shod, najjasneje dokazuje silni odpor, ki se je dvignil proti shodu po vseh liberalnih listih čeških in drugih, kateri so, kakor je pri njih že stara navada, razkričali shod kot protiven slovanstvu na Češkem ter prijazen sedanji koalicijski vladi. In vendar je ni, tudi za Češki narod ne, druge poti, po kateri naj dospê do blagostanja, kakor edina katoliška vera, katere prapor velja uprav sedaj tembolj razviti, ko je ta narod razkosan na tri stranke: mladočeško, staročeško in tako zvano ljudsko stranko, katerih druga drugi nasprotuje, vse vkup pa neizmerno ovirajo vsak napredek na političnem in gospodarskem polju. Uprav zato pa je živa potreba, da se ves narod združi in zjedini za versko, katoliško idejo in tako uspešno bori zoper tuje navale germanizacije in židovsko liberalnega kapitalizma. Češki katoliški shod je torej tudi resnično velikega pomena za narodnost in časno blagostanje češkega naroda.

Prepričani o dobri stvari, za katero se velja boriti, se niso ustrašili vrli domoljubi češki silnega odpora od strani lastnih bratov, ampak pogumno so klicali katoličane iz Moravske in Češke na katoliški shod v Brno, in katoliško ljudstvo se je radostno odzvalo temu spodbudnemu klicu. Dasi res ni prišlo na shod ogromno število udeležencev, česar tudi ni bilo mogoče

pričakovati gledé na sedanje žalostne razmere, vendar tisti, ki so se udeležili, so možje zavedni, so *katoličanje in rodoljubi*. Da ni prišlo več priprostega ljudstva, je kriva poleg hujskanja proti shodu od strani liberalcev tudi letna doba, ker je sedaj mnogo dela na polju.

Tako se je otvoril ta katoliški shod s primerno malim številom zborovalcev 1500. Predsednikom je bil izbran grof Serenyi, grof Belcredi pa, ki se shoda osebno ni mogel udeležiti, je bil izbran častnim predsednikom.

Na to je nagovoril zborovalce brnski škof Bauer pozdravljajoč ta shod, kakor je rekel, s *čustvom bolesti*, ker si ni mislil, da je v deželi, v katero sta sv. Ciril in Metod zasejala seme Kristusove vere, mogoče toliko nasprotstvo proti kat. shodu, tolik upor proti katoliški ideji; pa tudi s *čustvom radosti*, ker vidi, da vsem nasprotnim naporom se ni posrečilo shoda preprečiti.

Posebno zanimive in pravo znamenje katoliške ideje, ki more vezati vse narode v lepi jedinstvi in ljubezni, so besede, s kojimi je navdušeno pozdravil kat. shod *poljski jezuit* grof Badeni rekoč: „*Ljubimo se, ne vdajmo se!*“ Pač krasne besede, ki kažejo vsem narodom, slovanskim posebno, pravo pot, da dospejo do medsebojne edinosti, do pravega miru in sreče. Krščanska ljubezen užigaj srca za plemenite čine, požrtvovalnost, za nesebično delovanje, ter pokončaj medsebojno nezaupnost in mržnjo; a taka ljubezen je mogoča le v katoliški veri, če ne ni krščanska, ker jej manjka temelj: *Kristusova vera*. Torej krščansko ljubimo se med seboj, pa vstrajajmo tudi v boju zoper nasprotnike vere, narodnosti in časnega blagostanja: *ne vdajmo se!* To je znak pravega katoličana, ki živi po sv. veri, ljubi svoj narod ter pospešuje njega časno blagostanje, da se ne vda. Vzajemnost in bratovska ljubezen vladaj med nami, pa nam nič ne morejo naši nasprotniki!

Ako dobro preudarimo odločne besede, s katerimi pozivlja tu *poljski jezuit* na češkem katoliškem shodu *slovanske katoličane* k vzajemnosti in vstrajnosti v borbi za verske in narodne pravice, ter primerjamo s tem silne napore, s katerimi so skušali nasprotniki ta velevažni shod preprečiti, potem lahko razvidimo, kje vlada resnično domo- in rodoljubje: ali tam, kjer hočejo iskreni katoliški Slovani združiti narod v krščanski ljubezni in resnem delovanju za telesni in duševni napredek, ali pa tam, kjer hočejo nekateri sebični kolovodje zlorabiti v dosego svojih namenov, ter cepijo nezavedno ljudstvo v nasprotujoče si politične stranke, ki rujejo druga proti drugi v nemajoč medsebojno sovraštvo, kateremu neizogibna posledica je gmotni in nramni propad naroda.

Sv. Oče Leo XIII.

Francoske zmote v Leonovi luči.

Okrožnica: *Nobilissima Gallorum gens.*

Francija, nekdanj diven katoliški vrt, v katerem so vspevale v senci sv. križa same zlahtne rastline, je zdaj polje, po katerem se razrašča trnje in robida, ki zadušuje kar je zlahtnega! Sto let je, od kar je bruhnila strašna revolucija, ki je bila nasledek slabih knjig, slabih časopisov in slabih šol. Od takrat nima Francija več miru in vsaki dan se je bati, da bo 19. stoletje končalo, kakor 18. Vlada išče pripomočkov proti anarhizmu, ali išče jih tam, kjer jih ni. *Anarhizem ni korenina, marveč sad na drevesu.* *Korenina je ateizem, drevo je liberalizem, cvet je socijalna demokracija, sad je anarhizem* — tako je govoril dr. Horský iz Prage na I. češko-slovanskem katoliškem shodu v Brnu.

V Franciji, lahko rečemo, zapoveduje 32 tisoč framasonov 36 milijonom katoličanov. Razdejanje, katero je napravila framasonska svojat v našem stoletju, je strahovito. Navedemo samo nekaj framasonskih zločinov: *zatiranje katoliških šol in njih pravic, brezverske ljudske šole, preganjanje in izganjanje redovnikov in redovnic, odstranjenje dušnih pastirjev v vojski, siljenje duhovnikov v vojake, odpoved potrebne podpore bogoslovnicam in cerkvam, izgnanje redovnikov, redovnic in dušnih pastirjev iz bolnišnic in zavetišč odpoved vsakošne pomoči za katoliške misijone* (kardinal K. Lavigerie veliki francoski kolonizator in misijonar, si je moral v Algerju od hiše do hiše beračiti pomoči), *dovoljenje, da se po framasonskih in liberalnih časopisih blatijo rimski papeži, škofje in duhovniki, da se smeši konkordat itd.* Boj, kateri bijejo v Franciji framasoni proti sv. katoliški Cerkvi in proti prepirajočim se katoličanom, označil je l. 1883. odvetnik Gambetta s temi besedami: *„Klerikalizem, ta je naš sovražnik!“*

V to temo je posvetila Francozom dne 8. febr. 1884. Leonova okrožnica: *Nobilissima Gallorum gens.* Nauki, ki so v njej izraženi vtegnejo biti tudi nam koristni:

LISTEK.

Vaška starka.

Zdaj sem tiha vela,
Stara mamica.
Sarafan.

„Čas beži, postarala sem se. Stare moje kosti se komaj še promikajo, in vsak dan sem bližje groba. Kmalu bo tudi mene zadela smrt sè svojo koso in pojdem v večnost — k Bogu.“

„Resnikova Reza bila je tudi stara, a tako menda ne kot jaz, pa tudi ona ni vedela, koliko let ravno ima, kakor tudi jaz ne vem, a mnogo jih je, sila mnogo, ne čudim se, da sem tako slaba.“

„Ko sem bila še v otročjih letih, se je pokojna Tratarica še le možila, pa poglejte zdaj njeno hčer, ki je bo kmalu vzela starost, kakor mene.“

„Kar je bilo takrat starega, je že pozabljeno, kar je bilo mladega, je zdaj staro, mladine pa že tako več ne poznam. Oni dan sem šla iz cerkve, pa srečam malo dekletce, ter je vprašam: „Čigava pa si, punčika?“ Ona mi odgovori: „Mlakarjeva“. Toraj tudi Mlakar ima že hčer, pa se mi je zdelo, da je ravnokar še v šolo hodil. Sedaj pa vidim, da sem res stara.“

„Tisto leto, ko je bilo tako dobro vino, imeli so pri Skalarjevih novo mašo. Neznansko je bilo takrat

1. Francija je med prvimi deželami sprejela Kristusov nauk za frankovskega kralja Hlodoveja. Zato se po pravici imenuje: *„Prvorojena hčerka sv. Cerkve“*. Odlikovala se je mej vsemi narodi najbolj za sv. vero, da je pogovor resničen: *„Dela božja po Francozih“*. Zato je francoski narod došel v resnici do božje slave, da velja kot prvi narod na svetu. Ali žal — da so krivi filozofi v preteklem stoletju začeli napadati sv. Cerkev in njena večna načela. Ko je Cerkev izgubila avtoriteto, bruhnila je revolucija in porodila se je v ljudstvu nevtrajna želja po prekucijah. Vsega je kriva framasonska loža!

2. Pomisliti treba, da škoda ki se stori sv. Cerkvi, je ob enem tudi državi v pogubo. Ni mogoče, da bi država vspevala, kjer se zametuje in smeši Bog, sv. vera, sv. Cerkev in njena avtoriteta. In res! Kako naj se spoštuje človeška avtoriteta, avtoriteta vladarjev, kraljev in cesarjev, kako naj se spoštujejo zakoni — ako se božje, najvišje avtoritete ne spoštuje? Tam, kjer se vrže Boga s prestola, mora se kmalu vse prekucniti in ponesrečiti.

Dalje, vse, kar je v naravi, zlasti človeški, dobrega, izvira iz Boga. Iz družbe človeške pehati Boga, pravi se toraj, pehati od sebe izvor vsega dobrega ter klicati nase prokletstvo božje. Taka država, bodi še tako bogata in mogočna, ima vendar v osrčju že smrtni kal. Zgodovina francoske revolucije o tem jasno govori. Državam se godi, kakor posameznim ljudem! Dokler z Bogom hodijo, prav hodijo; kadar pa Boga zapuste, sreča mine.

3. Da bo država srečna in močna, skrbeti je treba, da bo sveta vera dobila veljavo v družinskem in javnem življenju.

Kar se tiče družine, naj stariši skrbijo, da bodo otroci dobro podučeni in vtrjeni v verskih resnicah. Vsi predmetje se morajo v šoli podučevati na verski podlagi. *Deliti verski poduk od drugih predmetov ter napravljati šole indiferentne, pravi se delati mladino indiferentno.* Indiferentne šole je

ljudij v naši vasi, toliko še gotovo nikoli ne; jaz sem komaj prišla do svojega sedeža v cerkvi. Tiste pridige pa nikoli ne pozabim, katero so takrat napravili novomašniku rajni gospod dekan. Tako so pa ginljivo govorili o britkostih in težavah duhovnika, da smo se vsi jokali. Ej, mislila sem si, srečna bo fara, kamor pridejo ta gospod; gotovo se bodo po vsem ravnali, kar so jim gospod dekan položili na srce. Skalarjev gospod pa so bili tudi res pobožni in ponižni, pa vsaj ni čuda, saj sta bila tudi roditelja znana po vsej fari za najbolj pobožna zakonska. Kdor rad moli, temu da Bog tudi pobožne otroke, kateri so mu v veliko čast in veselje. Vse drugače pa je bilo pri Podvasniku. Tam so bili prevzetni, kolikor jih je bilo. Če je prišel berač, so mu le govorili „pojdit v božjem imenu“, dasi so vsega dosti imeli. Pa sem rekla: Tem-le se bo pa še zabrnilo, in radi bodo še ponižni, in bilo je res tako. Imeli so fanta v šolah, ki jih je veliko oškodoval, na zadnje pa iz njega ni bilo nič. Mislili so, da jim bo na stare dni kaj pomagal, pa še sam ni imel česa jesti; takrat pa Podvasnikovi niso bili več prevzetni. Zdaj pa že tudi počivajo od vseh težav tega sveta.“

„Mikčeva Tona se je bila omožila na Rogovilo k Boltniku, pa tam ni nič kaj sreče. To dekle mi nikoli ni bilo po godu. Še ko je bila v otroških letih, se je zmiraj rada mešala med fante; včasih sem jo karala, pa me ni hotela vbogati. Škoda za starega Boltnika, da je dobil tako sinaho, ki že od mladih nog ni bila

sv. Cerkev, kot čuvarica sv. resnice, vselej obsojala. Ako se mladina v verskih resnicah in v strahu božjem ne vtrdi, bo za vse prekucije in zločine dobra.

Kar se tiče države, treba vedeti, da bivati na zemlji dve oblasti: cerkvena in državna. Državni oblasti smoter je časna in svetna sreča; cerkveni pa nebeška in večna. *Obedve morati biti podložni božjim in naravnim zakonom.* V stvarih, ki se tičejo obeh oblasti, vladati mora vzajemno postopanje. Ko se je pa vzajemnost dosegla in se je sklenil konkordat, ni dovoljeno vladi samooblastno kratiti Cerkvi pravice, ki so v konkordatu zagotovljene. Ako je Cerkev dovolila predprave državi, mora tudi država izpolnjevati, kar je obljubila.

Leta 1801. je Napoleon sklenil z rimskim papežem Pijem VII. potreben konkordat. V resnici velike dobrote je dobivala francoska država od tega časa do današnjega dneva od sv. katoliške Cerkve. V sv. Cerkvi je našla lek in sredstvo, da se je po strahoviti revoluciji nekoliko oddahnila. Zdaj pa hočejo nekateri konkordat odpraviti, razume se, da samo enostranski t. j. da bo Cerkev sicer dajala pravice državi, država Cerkvi pa ne! To bi vtegnilo prinesiti Franciji nove nemire in prekucije.

4. Rim je storil nasproti Franciji vselej svojo dolžnost. V vseh rečeh so ga podpirali škofje francoski in duhovniki, ki se veliko trudijo in mnogo žrtvujejo zlasti za šole katoliške. Tudi ljudstvo francosko in posvetno razumnštvo se uspešno trudi, da reši, kar je mogoče. Delo treba nadaljevati z enako in še večjo vstrajnostjo. Naj pazijo vsi, duhovniki in laiki, da bodo edini se svojimi škofi, katere je sv. Duh postavil. Zapomnijo naj si zlasti duhovniki, *da duhovska služba, ako ni v soglasju se škofom, ni ne sveta ne koristna in ne častna!* Radi edinosti in sloge naj se pustijo razna mnjenja in naj vsi služijo občni blaginji. *„Vsako kraljestvo, ki je samo v sebi razdeljeno, razpade!“*

H koncu opominja papež h goreči molitvi, da bi se Bog potolažil, da bi se milostno ozrl na žalostne razmere

francoske zemlje in, da bi ime francosko prišlo zopet do prejšnje slave.

NARODNO GOSPODARSTVO.

Zakaj smo ubogi?*)

(Dalje.)

Svoj nauk je potrdil s čudeži in prerokovanji. Čudežev vsi Straussi odreči ne morejo. Prerokovanje se še pred vašimi strmečimi očmi spolnuje.

Zidal nam je na skalo srditih valov sv. katoliško Cerkev.

Obljubil jej je sv. Duha, obljubil jej je, da je peklenške moči zmagale ne bodo, obljubil jej je svojo pomoč do konca sveta.

Sveto veselje, zveličaven strah nas sprehaja, ko mi udje te Cerkve z lastnimi očmi gledamo spolnenje teh obljub. Kakor Kristus, tako je tudi njegova cerkev središče človeške zgodovine. Znamenje, kateremu se zoper govori od juga do severja, od vshoda do zahoda; pa tudi znamenje, okoli katerega se zbirajo od vseh štirih strani neba tisti, ki so poklicani uživati veselo, sveto, večno duhovno življenje.

Imamo-li boljšega Učitelja, nego je Kristus; najdemo li modrejše Učiteljico, nego je njegova Cerkev?

Bomo li kakemu Straussu, Darwinu, Renanu**) ali kaki drugi leščerbi, ki ima olja le za enodnevno luč, rajše verjeli, več verjeli, kakor Zvestemu, ki je dal življenje za nas, ali kakor njegovi nezmisljivi Cerkvi?

Katera šola je še kedaj tako lep sad rodila, kakor Kristusova, ustanovljena z mogočnimi besedami: „Pojdite po vsem svetu, učite vse ljudi — spolnovati vse, karkoli, sem vam zapovedal?“

*) Glej št. 12. t. 1.

**) Imena zloglasnih učenjakov — brezvercev.

nič kaj posebno prida. Mladi Boltinik še ni bil napačen in tudi slabega srca ni imel nikoli, pa sama ne vem, človek se včasih res kazni s človekom. Tudi otroci so nekako čudni. Če človeka sreča, obrne se v stran in še ne pozdravi s kristjanskim pozdravom.“

„Na Hribu pri Kolčku so bili včasih kaj siromašni, pa so si s časom vendar opomogli. Saj pravim, dobra gospodinja še več kot tri vogle podpira. Pa je Jera tudi res pridna. Nikoli ni brez dela, naj si bo še tak čas, zgodaj zjutraj ali pozno v noč, najde svoje delo; če ne dela na polji, pa lazi okrog hiše. Kako pa imajo tudi vse v redu tam! Kamor pogledaš, vse je na pravem mestu, snažno in lepo da je kaj.“

„Tudi Klančar se dobro ravna. Dobro še vem, ženil se je, ko smo v vasi dobili pošto. Premišljal je dolgo, katera bi bila prava zanj, na zadnje pa je res dobil najlepše dekle cele fare. Bila je pa tudi petična in tiste ženitnine se bo spomnil še marsikdo v vasi. Otroci pa vendar niso nič kaj posebnega. Včasih pade jabelko tudi daleč od drevesa, pa menda že mora tako biti.“

„Drobnič je hišo zidal ravno tisto leto, ko so umrli gospod župnik. Prej je stanoval v tisti mali hišici konci vasi, ki je potem pogorela. Zadolžil se je bil precej, pa se je vendar počasi izkopal iz dolga. Kupčija mu je dosti prinašala, kupčija! Pa je tudi znal z ljudmi ravnati. E, ljudje dobro vedo, kdo zna biti z njimi, kdo ne, in lejte, zdaj ima denarja, da ga še posojuje. Pa tudi

hči njegova je prav pridno dekle in posebno bojazljiva. Enkrat jo je srečal Zaplotnikov France, pa jej pravi: „Kam pa ti greš, Ančika?“ in ni mislil s tem nič napačnega, pa je tako zarudela v obraz kot kuhan rak. Seveda se človek ne sme bati ljudi, ker mora med njimi živeti, ali za mladega dekleta je to večkrat kaj dobro, da se ne navadi preveč gledati okolu sebe. He, v naših časih smo jim pa dekleta še odgovarjale na vprašanja, pa tako, da nas niso nikdar več vpraševali kam gremo, kje smo bile, kako se nam godi. Zdaj pa je večinoma drugače. Prej se je reklo: „Dekleta bežite, fantje gredo“, zdaj pa se pravi skoro že narobe. Svet se rad na slabo obrača, pa saj tudi primanjkuje prave vere. Ob naših časih bilo je bolje. Pozdravljalo se je vse vprek s „Hvaljen bodi Jezus Kristus“, zdaj pa se tega pozdrava skoraj že sramujejo. Plesalo se je redko-kedaj, skoro bi rekla nikoli, sedaj se pa veliko pleše, pa malo moli; ni čuda, da nas Bog včasih tako hudo obišče....“

* * *

Tako nam je govorila zadnjič vaška starka ondi pod lipo sredi vasi; čez tri dni je mirno vsnula v Gospodu „tiha vela stara mamica“.

Katera je toliko ljudi udomačila, ublažila, osrečila, katera je toliko zemlje spremenila, katera je tako blagodejno napredovala, katera je trdnjša podlaga narodnega gospodarstva, kakor Kristusovo vseučilišče?

Da je Bog, da je nam govoril in nam po svoji Cerkvi še vedno govori in bo govoril do konca sveta, nam dokazov ne manjka.

Se ve, ako svoje oči od velikanskega grada preč obrneš in ga videti nočeš, potem ga res ne vidiš; pa grad vendarle resnično stoji. —

Tako vero je imel Abraham, ki je bil pripravljen na božjo besedo edinega sina zaklati. Ne bom nadaljeval. Rajši sam beri v sv. Pismu zglede žive vere. V splošni povodnji raznega berila ti to ne bo škodovalo. Videl boš tudi, kako je vsakdo, ki je imel živo vero, tudi telesno dobro stal, Bog tistih ki verujejo vanj, nikoli ne zapusti. Videl boš pa tudi, kako nesrečni so, ki večni resnici ne verujejo, ki nad neskončno modrostjo božjo dvomijo. Kakor izkoreninjena drevesa je vsak veter omaja.

V svojih mislih, željah in sklepih nimajo varne oslombe, v trpljenju so brez tolažbe, a v veselji so brez mere, pri delu nimajo blagoslova, v družini ne miru. Brez vere ni upanja, ne ljubezni, to je jasno kot beli dan.

Kaj boš upal, ako obljubam božjega usmiljenja ne veruješ, kaj boš ljubil, ako v Najsvetejšega, Najlepšega v Ljubezen samo ne veruješ? Brez vere boš upal le živalsko, minljivo, zemeljsko vživanje, brez vere boš ljubil tudi le živalsko, kar tebi ravno danes dobro dé.

Ko pa več vživati ne boš mogel, ko pride bolezen in ti nič več dobro ne bo, kaj boš počel brez vere!? Obup te bo mučil v družbi, obup v tili noči in samoti. Brez vere je prazno srce. Prazno srce — globok prepad. Kdo ga bo napolnil? „Prepad bo klical prepad“, kakor kliče liberalizem, socializem, ta pa nihilizem, anarhizem. Kje bo konec? Le v peklenskem brezdnju!

Vera, ki se kaže le v Cerkvi, a zunaj ne; le v molitvah, v djanji pa ne; le pred gospodom nuncem, pred uradnikom pa ne; le v domači vasi, v mestu pa ne; ki daje glas z jezikom, a v srcu ne odmeva; vera, ki ne objema vsega človeškega dejanja in nehanja v zasebnosti in javnosti, je *mrтва* vera, je ostudna vera, je smešenje Najsvetejšega, ki nam je očitno govoril, torej tira od Boga preč v pogubo.

Mrtva vera, ali pomanjkanje žive vere je največi vzrok našega hiranja.

Kaj je bilo vzrok, da je prišlo prokletstvo božje nad vso zemljo in nad vse stvari na njej!

Adam in Eva sta slišala božjo prepoved, ali verjela sta bolj lažnjivemu duhu. — — —

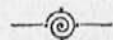
Za rajem prišla je puščava, za nevenljivimi cvetlicami trnje in osat, za lehkim, veselim življenjem, delo v potu obraza, za zdrav mladostjo bolezen in starost, za neumrjočnostjo smrt. „Vedi in glej, kako hudo in grenko je, da si zapustil Gospoda, svojega Boga in da se me nič več ne bojiš“. Jer. 2. 19.

Ga ni in ga ne bo, ki bi nam bolje razložil trpljenje, ki nas tare od rojstva do smrti, kakor sv. Pismo, v katerem se nam je Bog razodel. Ako je omrtvela vera pri izvoljenem ljudstvu, koj so bile strašne šibe za petami.

Pojemala je vera v srednjem veku, prišle so letne vojske, ki so pol Evrope opustošile. — Pozabili so na

Francozskem vladarji in njihovi prijatelji na Boga, prišla je pred 100 leti strašna prekucija z giljotino.

Leta 1848. so bili kaznovani tudi avstrijski narodi zavoljo splošne nevarnosti, ki se je takrat posebno jela širiti med narodi.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Dunaj. Ministerijalna komisija za uravnavo uradniških plač je zapričela svoje delovanje, ki bo precej dolgotrajno, ker je nagromadenega veliko statističnega materiala. — Dne 7. t. m. začel se je socialni kurs, ki ga je priredilo Leonovo društvo v teoretičen in praktičen pouk o društvenih in družinskih zadevah. Liberalizem je že toliko zavedel pojme, da bodo ljudje vsi proti vsakemu in se je bati splošnih mejsobnih bojov, ako se človeštvo v pravem času ne vrne na temelj krščanstva, ne samo v zaprti sobici, ampak tudi v javnem življenju. V ta namen se prirejajo katoliški shodi. Šad zadnjega avstrijskega shoda je „Leonina“, ki je priredila imenovani socialni kurs. Prisotnih je blizu 400 poslušalcev iz vseh kronovin avstrijskih. Prvo predavanje je imel duhoviti in temeljiti učenjak dr. A. M. Weiss o osnovnih pojmih društvoslovja. Sledil mu je knez Lichtenstein, ki je pojasneval zgodovino društvenega in gospodarskega položaja sploh. Dr. Janez Pohl je govoril o stanju in uzrokih agrarnega vprašanja sploh in posebej v Avstriji. O namenih preosnove, oziroma rokodelskega vprašanja, kar tiče Avstrijo, je predaval dr. Ebenhoch; o stanju delavskega vprašanja in o preosnovi po encikliki papeževi, o socializmu, o socialnih demokratih so razpravljali dr. Biederlack, vodja Krönes, dr. Gessmann; o krščanski ljubezni in njeni nalogi v sedanjem času je govoril prelat dr. Schindler in slednič je o nalogi, ki jo imajo duhovniki napram človeškemu društvu v sedajnosti, zopet govoril dr. A. M. Weiss. Za vsakim predavanjem je bil razgovor, v katerem so razni poslušalci vpraševali o točkah govora, ki se jim niso vidile desti jasne, in jim je odgovarjal ali sam referent, ali kdo drugi od poslušalcev. To je bila prava šola, v kateri so se učenjaki učili in bodrili na delo drug drugega.

Kranjsko. Drž. poslanec Šuklje je sklical v Metliko volilski shod, v katerem je poročal o svojem delovanju v državnem zboru in zraven nekako odkril svoje politično mišljenje. O narodnem vprašanju je rekel: „Dandanes ogromna večina narodnih politikov preveč zamenjava narodno vprašanje z jezikovnim vprašanjem, ali narodno vprašanje sega dalje, nego jezikovno, in jaz priznavam, da je jezikovno vprašanje opravičeno; no vara se, kateri misli narod rešiti samo z jezikovnim vprašanjem, poleg tega bi pa zanemarjal gmotno vprašanje“. Za koalicio je močno vnet in bi rad dobil privržencev; zato je pripovedal, da je slovenski jezik pod koalicio dobil več veljave na Koroškem, da se zopet ustanovi gimnazija v Kranju, in posebno, da se na Južnem Štajerju v Celju ustanovi slovenska gimnazija. Da bi dobil kak gmoten dobiček, se druži z vsakem, od katerega je kaj upati, zato reče: „Podpora, ki bi jo našel pri strankah „Slov. Naroda“ in „Slovenca“ je premajhna, treba je iskati uglednih mož, ki imajo zaslonbo v finančnih krogih in v parlamentu, zato si hoče pridobiti pomoč barona Žvegeljina... ako hoče imeti pomoč tega moža in njegove stranke, se ne smemo pri vsaki priliki prepirati, itd.“ (če tukaj poslušalci niso ploskali, je to storil gotovo Dežman v večnosti). Shod mu je izrekel neomajano zaupanje in odobril, da je ostal v Hohenwartovem klubu in pristopil koalicio, v katerej naj

tudi za naprej brani koristi svojih volilcev in slovenskega naroda, ako se mu to ne posreči, naj stopi v opozicijo. — V Novem Mestu je bila IX. redna skupščina družbe sv. Cirila in Metoda, in se je vršila s posebnim sijajem. Vse mesto je bilo okrašeno z narodnimi zastavami in mlaji. Zborovanja se je udeležilo velikansko število udov te družbe, ki je z neopisnim navdušenjem na znanje vzelo sporočilo, da družba šteje skoro 12.000 udov in 129 podružnic. Izvoljeni so bili vnovič vsi dosedanjí odborniki in člani nadzorníštva in razsodništva.

Mej Čehi vlada zmiraj večá zmešnjava med strankami, mladočeska stranka, ki je razdvojena v dva dela, staročeska in ljudska stranka nasprotujejo si druga drugi, kolikor morejo; složne so pa v sovraštvu do katoliške stranke, ki si prizadeva češki narod rešiti dušnega, materialnega in narodnega pogina na podlagi večnoresnične krščanske pravice. Priredila je ta stranka v Brnu I. češki kat. shod, ki je enoglasno vsprejel resolucije, ki vse kažejo, kako zborovalci poznajo dejanske razmere in potrebe češkega naroda, kako ga presrečno ljubijo in z modrimi nasveti skrbé pomagati mu dušno in gmotno. (O posamičnih resolucijah o drugi priliki. Op. uredn.)

V Solnogradu je imela „Leonina“ svoj društveni shod; pozdravil je zborovalce tudi c. kr. namestnik grof ziga Thun, ki je med drugim naglašal, da le država, zgrajena na načelih krščanstva se more upirati viharjem sedajnosti, ter zadovoljiti zahtevam posamičnikov, kakor tudi ukupnosti za dosegó uspešnega cilja v življenju. Katoliški listi to izjavo namestnikovo imenujejo zlate besede.

Vnanje države.

Nemčija. V Vratislavi proužročili so mednarodni socijalisti velike izgrede. Okolo 3000 socijalistov je navalilo na neko dvorano, katero je varovalo 6 orožnikov, ki so v lastno obrambo morali streljati na množico; ostala je mrtva ena ženska, težko ranjenih je 6 možkih in en deček.

O vojski med Kitajem in Japonsko se sporoča, da zmagujejo Japonci, ki so Kitajcem vzeli ali vtopili nekoliko vojnih brodov in tudi na suhem Kitajce pregnali iz važnih strateških mest.

Med laškim in francoskim ljudstvom je malo prijaznosti. V Aigues-Mortes je prišlo nekaj laških delavcev iskat dela. Domači delavci (brez dela jih je čez 500) so jih napadli in slaba bi jim bila pela, da jih niso varovali orožniki, ki so jih spremili na postajo, da se vrnejo, od koder so prišli. V Marsiliji so zaprli laha Panetti-ja pri katerem so našli več dinamitnih patron. Kam je bil namenjen, ni povedal, pa gotovo je, da ne na božjo pot. Lorientski prefekt je dobil poročilo o zaroti, ki je nameravala razstreliti prefekturno poslopje. — Lepe reči!

DOPISI.

Iz Hrpelj. (Izv. dop.). Dne 6. t. m. okoli jedne ure popoldan napravil je ogenj v Hrpeljah velik strah — vnelo se je poslopje pri Hernelovih, in ko bi trenil, bila je hiša in živinski hlev v plamenu. Pogoreli sti samo omenjeni poslopji, a v veliki nevarnosti bila je šola in potem cela vas, kajti veliko hiš pokritih je se slamo. Hvala Bogu, da je bilo pred kratkim mnogo dežja, kateri je napolnil vže prazne vaške vodnjake in kale — sreča velika, da je bilo vreme mirno, hvala tudi vrlim gasilcem, ki so tako hitro prihiteli na kraj

nesreče od vseh sosednih vasi. Železniška postaja poslala je hitro svojo brizgalnico, katere je mnogo pripomogla, da se ni ogenj prijel tik stoječe šole.

Sedaj so Hrpeljci videli, koliko koristi taka priprava. — Ali bi ne bilo mnogo bolje, da bi naši ljudje, ki toliko potrošijo za nepotrebne, duši in telesu škodljive plese, napravili brizgavnice, katere bi jih rešile časnega ognja — plesi jih pa pakopavajo v časni in večni ogenj!? Tukaj je polje, na katerem ljudstvu lahko veliko koristite posebno vi gg. župani, ki ste za to postavljeni. Zapomnite si to! Kmet pogorelec ima veliko škode, ker mu je zgorela vsa piča in poljsko orodje — zavarovan je bil pri banki Sl. za 450 gld., pa ta zavarovalnica rada kaj vtrga pogorelcu. Veliko škodo ima tudi g. učitelj, ker se mu je mnogo hišne oprave potrló in polomilo. Bog nas varuj časnega in večnega ognja!

Iz Gorice. (Izv. dop.) Nekoliko mislij o goriških razmerah. — 1. Dr. Gregorčič je veliko storil za slovensko šolstvo v Gorici. Prijatelj in nasprotnik mora to priznati. Tudi duhovniki pravijo, da je mej otroci iz „Slogine“ šole in drugimi razlika, kakor mej dnevom in nočjo. Tu smo vsi edini. Kdor more naj v tem dr. Gregorčiča podpira. Ni pa prav, da „Soča“ slovenske može skuša yničiti, samo, ker se z njeno politiko ne vjemajo.

2. Na Goriškem je to obveljalo: Kdor ni v občini, deželi še nič, velja še nekaj; kakor hitro pa kdo postane župan, deželni poslanec, hajd po njem! Da se od njega tirja račun njegovega političnega, javnega delovanja, prav; a pri nas se misli, da se smé sè županom, poslancem, sploh vsakterim načelnikom delati kot s človekom, ki nema več pravice do osebné časti. Poslanci so začeli odstopati iz javnega — v privatno življenje. Radi tega svet bode vendar le šel naprej, saj na njih mesto pridejo „novi“ možje. Samo to trdimo, da nemamo na izber toliko mož, da bi jih morali uničevati.

3. Prav je, da se je naše judstvo začelo zanimati za volitve. A slabši kakor nemarnost v tem je razdivjanost, mržnja, ki je zadnja leta zavladala po vseh občinah o volitvah. Tudi v občinskih volitvah ne odločuje več prepričanje, vestna svoboda, ampak terorizem vlada.

4. Premisleka vredno je tudi to: V občinah splavali so na površje ljudje, o katerih se pred leti ni niti več mislilo, da pridejo kedaj do vplivne besede. Zgodilo se je, a bližna bodočnost bo kazala, da ne na korist občinam. Tudi se je pri volitvah jela kazati neka „ost“ proti duhovnikom.

5. Slabo je, ako v starešinstvu sede vedno isti stari, tudi tisti, ki niso več za rabo. Prav pa tudi ni, da se kar čez noč meče iz starešinstva vse stare, trezne, zaslužne može — in nadomestuje jih sè samimi mladimi možmi. Naglica ni pridna nikjer.

6. Tistim možem, ki bodo kandidovali namesto izstopivših poslancev, priporočamo, naj se oborožijo s potrpežljivostjo in udanostjo v voljo božjo. Medeni tedni pojdejo kmalu mimo. A naše ljudstvo je vže navajeno, da se mu jednega obrekuje, drugega hvali itd. Zgodilo se bode lahko, da bodo tudi oni obrekovani, vničevani. Ko je ljudstvo enkrat nahujskano, napada onega, na katerega se je nahujskalo, a ko tega več ni, obrne navadno svojo jezo tudi na druge. Sicer tega ne želimo, ker od tega bi le Slovenci trpeli. Le bojimo se, da bo tako!

7. Vse želi sprave na Goriškem. Dr. Gregorčič se je prepričal na volilnih shodih o tem. Tudi sam jo želi. Čez noč pa sprave v javnosti ne bo! Osebe si lahko odpuste. A valovi, kateri so se leta in leta v javnosti prevračali, potrebujejo tudi let, da se zopet pomirijo. Takov je tok zgodovine.

8. Je mogoča sprava? Da! Mi hočemo, da se narodno življenje, tudi politično, razvija na podlagi pravil, kakršne je sklenil prvi slov. katoliški shod. Ta podlaga ne more biti slaba. Tudi nemamo mi Slovenci drugega, bolj vseslovenskega programa od resolucij katoliškega shoda. Če ga imate, pokažite ga! Dr. Gregorčič je resolucijo kat. shoda javno priznal. Saj je tudi sam ud izvrševalnega odbora istega katoliškega shoda. Tudi je dr. Gregorčič na zadnjih volilnih shodih marsikaj govoril, kar bi obe stranki silno zblížalo.

9. Dr. Gregorčičevi modrosti pa prepuščamo, da zapreke tej spravi odstrani. Zadaje številke „Soče“ pa zopet pričajo, da „Soča“ ne želi sprave.

Iz Crnić * (Izv. dop.) Letos smo v enem oziru srečni, imamo namreč dva novomašnika čč. gg. Jožefa Cigoja in Jožefa Ušaja. Prvi je tukaj v svoji farni cerkvi slovesno obhajal svojo prvo mašo 22. julija. Topiči in zvonovi so uže več dni popred naznanjali slovesnost ter privabili mnogo ljudstva na slavnostni dan. V lepem govoru je razložil govornik č. g. Fr. Kodrič vzvišene dolžnosti katoliškega duhovna in dobrote prihajajoče od njega cerkvi in človeštvu. Krasno petje je preskrbel mešan domači zbor sestavljen in izvežban po trudu č. g. dekana.

Pri obedu v župnišču je napil prvi slavnostni govornik novomašniku, naj bi bil dober duhoven in narodnjak. V odgovoru se je zahvalil novomašnik predgovorniku kakor tudi č. g. dekanu, ki mu je prepustil za ta dan svoje prostore in se trudil, da je bila služba božja povikšana z divnim petjem. Bivši župan črniški g. Fr. Leban je napil v rimah novomašniku in njegovim starišem. Razun družih napitnic naj omenim še one od č. g. Grča na sv. Očeta, prevzvišenemu knez nadškofu in presv. cesarju. Nek posestnik je izrazil željo, naj bi se nabiralo za Slogine zavode. Na to opiše č. g. župnik Grča korist Alojzijevejšča, priporoča pa tudi Slogine zavode. Nabralo se je skoraj 20 gld. ter razdelilo zavodom. Bog nam pošlji kmalu še drugih novomašnikov vnetih bojnikov za kat. cerkev in mili naš narod, da bi mu obvarovali sv. vero in milo slovensko govorico!

Iz Cerkljanskega. (Izv. dop.) Dne 5. t. m. bil je za Cerkno zelo pomenljiv in slavnosten dan! — Narodna čitalnica obhajala je namreč 25 letnico svoje ustanovitve in ob enem bila je blagoslovljena nova čitalnična zastava. Za tako redko slavnost je čitalnični odbor ukrenil primerne priprave. Najel je izvrstno idrijsko rudarsko godbo, ki je svojo nalogo povsem častno rešila. —

Zjutraj, ob 9^{1/4}, pomikal se je iz čitalničnih prostorov slavnostni spreved: godba, dvanajst malih, belo opravljenih deklic, zastavonoša s zastavo in na strani mu kumica v spremstvu povabljenih dam, čitalnični odbor, zastopniki narodnih društev, čitalnični udje in drugi gostje — proti cerkvi. Tu se je blagoslovila dragocena društvena zastava iz bele svile, obrobljena se zlatimi nitkami. Na jednej strani sta upodobljena sv. brata Ciril in Metod, na drugi lira. Zastava nosi pomenljiv napis: *Vse za vero, dom, cesarja!* —

*) Zaostalo od št. 15 op. ured.

Pri blagoslovu kumovala je zastavi blaga gospa Ravnikar-jeva. Slava jej! Za tim imel je preč. g. dekan krasen govor, v katerem je razlagal pomen besed: Vse za vero, dom, cesarja! — in kako delujemo v zmislu tega krepostnega reka! —

Pri sv. maši peli so domači in Št. Viškogorski pevci težke komade najboljših skladateljev — popolnoma dovršeno, a petje je spremljeval na orgljah skladatelj gosp. J. Laharnar. —

Po sv. opraviču vračal se je spreved na krasno opravljeno, se zelenjem pokrito dvorišče čitalničnega predsednika in gostilničarja P. Jurman-a. Tu so pozdravili blagoslovljeno zastavo njena kumica gospa Ravnikar-jeva, g. čitalnični predsednik in odposlanec goriške čitalnice g. E. Klavžar.

Pri skupnem obedu vršile so se razne napitnice, izmed kojih so se odlikovale one preč. g. dekana in g. Klavžarja. Točno ob 2 popoldne podali smo se v prejšnjem redu k blagoslovu. —

Po tem so dohajali razni gostje iz vseh krajev. Do šeste ure prihajale so kočije z idrijsko gospodo, katera je s svojim izvanrednim pohodom posebno poveličastila ta slavnostni dan!

Ob 6 pričela se je veselica s slavnostnim govorom. Govornik, g. A. Kosmač ml. je v svojem dovršenem govoru omenjal stališče Slovencev v Avstriji in kako naj bi se izvedle njihove pravice pod mogočno vladno habsburško in konečno povabil poslušalce k trikratnemu „Živijo“ na Njeg. Veličanstvo, na kar se je mnogoštevilno ljudstvo odzvalo z navdušenimi živjoklici!

Tudi druge točke programa so se izvršile povsem gladko. Nadarjena gospica Mesar deklamovala je o slovanskih blagovestnikih sv. Cirilu in Metodu, ter žela obilo pohvale. Pevci so peli razne komade v splošno zadovoljnost, a najbolje pa „kantato“, delo dveh domačih gospodov, katero je zares v besedi in glasbi prvi umotvor!

Kaj naj pa rečem o igri? No, ta je bila prav primerno izbrana in čuditi se moramo igralcem, da so jo tako precizno predstavljali. Stari očka župan in njegova hči, mila Rezika, pokazala sta se v resnici pravi narodni, kmečki osebi v govoru in kretanju, a Herr „Omtsinar“, Tone in Jože (— Podbrdcan — kateri je prav ustvarjen za šaljive vloge —) provzročili so mnogo smeha. Vsi igralci bili so tudi primerno opravljeni, kar je napravilo kaj prijeten utis. —

Po veselici bila je prosta zabava z raznimi govori in napitnicami, kjer sta se zopet odlikovala rodoljuba gg. Klavižar in Ravnikar. Vmes je pa godba svirala prelepe slovanske komade in razlegalo se milo petje. Le prehitro došel je čas ločitve in res težko smo se ločili od narodnih in nam prijaznih Cerkljanov! — Le pogumno naprej v domačo in Slovenije slavo — pod novo zastavo, na kateri:

*Svet Ciril in svet Metod,
Varujta naš slovanski rod!*

Iz Tomaja. (Izv. dop.) Dan 5. t. m. bil je za našo župnijo jako pomenljiv; praznovali smo obletnico posvečevanja župne cerkve S. Petra, in pa vmeščenje novega župnika-dekana vlč. g. M. Sile. Ko se je odpovedal naši župniji ter vstopil v zasluženi pokoj preč. g. kanonik U. Golmajer, — ostala je naša fara osiročena. Sedaj pa ima zopet svojega dušnega pastirja v osebi vlč. M. Sile dosedanega župnika Repentaborskega. Ta dan prišli so skoraj vsi duhovni sobratje dekanije

Tomajske, da se poklonijo novemu dekanu in ga slovesno spremijo v župnijsko cerkev. Vsa naša vas bilo je za to slavnost na nogah — krasno se zastavami — narodnimi trobojnicami in cesarskimi - ozaljšana; tudi dva slavoloka bila sta postavljena; eden pri vходу v župnišče z napisom: „V prijazni sprejem“ — drugi pa pred vhomom v cerkev, z napisom: „Ljubeznivi Oče! Sprejmi ključne svoje nove črede, in odpiraj jej vrata v sv. nebesa“.

Proti 10. uri med pritrkovanjem zvonov in pokanjem topičev začel se je pomikati veličasten sprevod iz župnišča v cerkev. Spreddaj križ in farna zastava na to dekanijška duhovščina z blagorodnim g. c. k. okrajnim glavarjem Schaffgotsch-em in pa novi župnik-dekan v spremstvu svojih dveh bratov duhovnikov, ki sta zato slavnost navlaš iz Trsta semkaj prišla.

Pri vstopu v cerkev zapel je novi župnik-dekan „Veni Creator“. Sledil je slavnostni govor vlč. g. Jos. Novak-a župnika Povirskega, škofovega pooblaščenca, ki je razlagal dolžnosti dušnega pastirja do svojih ovčic, in pa dolžnosti ovčic do svojega pastirja. Na to je bila slovesna sv. maša, med katero se je posebno odlikoval pevski zbor pod vodstvom vrlega g. nadučitelja Benigar-ja.

Po sv. maši se je pela zahvalna pesem ter podelil blagoslov z Najsvetejšim. Potem pa so spremili v sprevodu novega župnika-dekana nazaj v župnišče, kjer mu je bilo izročeno cerkveno premoženje. Pri obedu so se vrstile mnoge napitnice: sv. očetu papežu, presvitlemu cesarju, in pa novemu župniku. Posebno velja omeniti napitnico preblagorodnega g. c. k. okrajnega glavarja, ki je v jako navdušenem govoru napil novemu dekanu in pa vzajemnosti in složnosti med c. k. vlado in pa č. duhovščino v Sežanskem okraju. Ob 4. uri pop. bil je slovesen blagoslov, pozno v noč so se gosti razšli se srčno željo, da Bog ohrani še mnogo let Tomajski župnji in celej dekaniji novega dušnega pastirja. Ad multos annos!

Iz Prešnice. (Izv. dop.). Voda najboljša pijača, to je stara resnica, a kakor zdravje le tisti visoko ceni, kateri je bil nevarno bolan, tako je tudi dobra pitna voda neprecenljiva dobrota, ki jo le oni zna ceniti, kateremu večkrat primankuje. Kakor sploh po krasu, tako čutimo tudi mi veliko potrebo pitne vode za ljudi in za živino. Poskušali smo že na več krajih kopati, da bi prišli do vode in si napravili vodnjake; pa vselej nam je prehitro zmanjkalo tiste kovine, katera prodere vsako goro t. j. denarja. Sedaj napravil nam je domač zemljemerec za 30 gld. obris za vodnjak sredi vasi, ter proračunal, da bi stal čez 1000 gld., tega pa mi nikakor ne zmoremo, ker nismo Rotšildi, ampak siromašni kmetje, zato smo prosili visoko namestništvo za podporo, — pa bojimo se, da se nam bo tako zgodilo, kakor našim sosedom Klančanom, da bomo ostali brez podpore pri suhem vodnjaku Egiptovskega Jožefa.

Iz Podgorja. (Izv. dop.). Talijansko planinsko društvo iz Trsta se je lansko leto z nami pogodilo za 500 gl., da bi naredili na vrhu Slavnika planinsko hišico. Letos smo se pripravljali zidati, ter prosili, da nam pošljejo 200 ali 300 gl. naprej — a gospodje so tako storili, kakor pred davnim časom oni Podgorec, ki je poslal g. sodniku zajca na Robido. K sodniku še danes ni prišel obljubljeni zajec, k nam pa tudi ne denar talijanskega društva. Brez denarja pa ne zidamo, ker dobro poznamo pregovor: „Boljši je drži ga, nego lovi ga“.

Novice iz raznih krajev.

Današnji številki našega lista dodali smo dve stranici priloge, na kar opozarjamo naše čč. čitatelje.

Na znanje. Prihodnja 17. št. „Prim. L.“ izide dne 6. septembra.

Novi predsednik dež. sodišča Tržaškega. Predsednikom deželnega sodišča v Trstu je imenovan c. kr. višji državni pravdnik g. Miha Urbančič.

Obletnica blagoslovljenja zastave Del. podpornega društva se bode vršila prihodnjo nedeljo se slovesno sv. mašo ob 7^{1/2} uri zjutraj in s popoldansko veselico v vrtu „Mondo nuovo“. Veleč. g. župnik pri sv. Antonu novemu je že dovolil, da sme društvo z razvito zastavo v cerkev. Za veselico se delajo velike priprave, tako, da izpade ista gotovo na vso čast društva.

Sožalje presv. cesarju povodom ponesrečenja nadvojvode Viljema, strica našega cesarja, izrazili so goriški deželni zbor, mestni zastop, in društvo veteranov.

Pozor na družbo „Lega Nazionale!“ Pod tem naslovom piše „Edinost“: Lahoni širijo svoje delo z dobro proračunjeno doslednostjo. Ujeli so — žal! — nezavedne Križane s svojo šolo v peklenko mrežo in njih poduzetje v čisto slovenskem Sv. Križu na Krasu jih je baš vsled nezavednosti — ali izdajstva? — raznih slovenskih starišev opogumilo tako, da odprejo v kratkem poleg že obstoječe šole v Sv. Križu še otroški vrt, v koji bodo lovili nežno deco. Tudi v Devinu (!!) hoče „Lega“ napraviti šolo in otroški vrt. Pozor torej! Kdor pošlje svojega otroka slovenske krvi v „Legino“ šolo, je brezvesten. „Lega“ bode že skrbela zato, da bodo dotični otroci preklinjali svoje stariše in jih psovali s „ščavi“.

Za slovenske šole v Trstu. Odvetnik dr. G. Gregorin je v imenu prosilcev za slovenske ljudske šole v Trstu uiožil utok na vis. c. kr. ministerstvu proti odloku vis. c. kr. namestništva, s katerim so se odbile prošnje slovenskih starišev. V utoku se zagovarja potreba slovenskih šol se stališča zakona, pravičnosti in praktičnosti, in je temeljito podkrepjen s statističnim materijalom.

O smrti pok. nadvojvode Viljema poročajo časopisi, da se mu ni konj splašil, marveč da je nadvojvodi prišlo slabo ter da je pal raz konja in obležal v nezavesti. Torej bi bila potem smrt prouzročena po notranjem uzroku.

Slavnost slovenskih Sokolcev v Postojni vršila se je pri ugodnem vremenu kaj lepo. Postojna je bila vsa v zastavah, trojna godba spremljala je Sokolce, ki so se podali kmalu po dohodu v krasno razsvitljeno jamo (vilenico). Ob 2 popoldne je bil banket, pri kojem je bila cela vrsta navdušenih napitnic. Potem pa so se izvrševale razne telovadbe na lepo okrašenem prostoru, kjer so si češki Sokoli pridobili venec zmage kot najbolj izurjeni telovadci.

Grozno zlodejstvo. V nedeljo 12. t. m. proti popoldne je prišel do sedaj še neznan hudobnež v hišo blizu sv. Ivana pri Trstu, kjer je bila z malim otrokom sama doma neka A. Hrovatin, ter je ubogej ženi s sekuro razbil glavo, da je bila na mestu mrtva. Vzrok temu zločinu je neznan, zločinca tudi še niso vdobili. Nočemo preiskovati vzrokov zločinom, ki se dandanes tako zlo množijo; vendar smelo trdimo, da je temu največ kriva splošna podivjanost in prav živinska strast, ki vlada zlasti po velikih mestih ter izvira največ iz brezverske uzgoje bodisi doma ali po šolah. Kjer ni strahu božjega, vse drugo nič ne pomaga; zakaj kdor se ne boji Boga, se tudi ljudij in njihovih kaznij ne bo bal.

Drug zločin. Dne 14 t. m. ob rani uri vtihotopil se je v stanovanje neke vdove J. Apollonio v ulici Capitelli hudobnež A. Tadič ter jo z nožem večkrat težko ranil, da je kmalu dušo izdihnila. Zločinec pa je šel hladnokrvno javit se najprvo policiji; ker pa ga tam niso prijeli misleč, da se šali, podal se je naravnost k ravnateljstvu ječ v ulici Tigor, kjer so ga pridržali. Uzrok temu zločinu je brez dvojbe nepravno življenje; J. Apollonio je bila vdova, a živela z A. Tadičem v grešni zvezi, katero je hotela menda pretrgati, a morala ta poskus plačati s življenjem. Tako človeka priklene nebrzdana strast ter ga tira v časno in večno nesrečo.

Žalostno! Pod tem naslovom piše „Edinost“: Od sv. Ivana nam pišejo: Lepi Sv. Ivan je vendar-le še naš, vzlic okolnosti, da se takozvani Acquedotto do ulice Rossetti — kateri del je spadal nekaj pod sv. Ivan — priklopili k mestu. In v tem našem narodnem sv. Ivanu napravili so na predvečer sv. Lorence nekateri zaslepljeni domačini s pomočjo nekaterih tujcev — a tudi Slovencev — pravi škandal.

Pri nas na Verdelli obstoji že par let neka domača godba, katere velike „zasluge“ (?) je že opisala tudi „Edinost“ povodom Vrdelske šagre. Člani te godbe — sami krepki fantje — pa živijo v temoti, in se ni malo ne zavedajo svoje narodnosti. Ti nezavedneži so priredili omenjeni večer podoknico nekemu gospodu. In veste, katero so svirali med drugimi?! Tisto zloglasno: Nella patria di Rosetti! Mladenci, vprašamo vas, ali je to prav? Ali ne veste, da s tem pljuvate v svojo lastno skledo, da poljubljate šibo, ki Vas tepe!? In dotičnega gospoda vprašamo, ali je prav storil, da je mladeniče še pogostil, mesto da bi jih bil pokaral!? In še ponavljati so morali na zahtevo njegove soproge, samo da bi se jezili domačini! Ali se ta gospod res več ne spominja, da mu je rojstni kraj gori na Krasu? Ne gospod, motite se! Mi pošteni domačini se ne jezimo, ampak pomilujemo vas.

Še nekaj! Nekaterim domačinom ni prav, da se take stvari spravljajo v javnost, češ, da se s tem žalijo domači mladeniči. Dobro, zakaj pa ti poslednji žalijo svojo narodnost? Nekoč ste jih zagovarjali s tem, da ne vedo, kaj godejo, in da bi se jih moralo popred posvariti. No, bili so posvarjeni, ali glejte: sedaj so storili istotako, in to pred hišo Slovenca, ne pa Italijana.

Okoličani, odprite vendar enkrat svoje oči, da boste videli, kako naši nasprotniki vedno bolj silijo v našo okolico! Poglejte le raz hribček Vrdelski doli v dolino, kjer po Acquedottu stoje krasne palače. To je last tujcev na zemlji naših pradedov. Kjer je sedaj Lositjev vrt, prodal je svoječasno neki okoličan svojo zemljo po 1½ novčiča seženj, a sedaj prodajajo tujci ista tla po — pomislite in zjokajte se! — po 300 gld. seženj. Nasledniki istega okoličana so sedaj siromaki!

Pozivljam vas torej še enkrat, odprite svoje oči in glejte, da si ohranimo vsaj to, kar je še našega, da nas ne bodo proklinjali naši potomci! Ako pojde tako naprej, gledali bodo naši potomci istotako žalostno z „Grize“ na Vrdele, kakor gledamo mi z Vrdele v mesto. Pred vsem pa: vzgajajmo pošteno svojo mladino, kajti kjer je narod nezaveden, tam tudi ni blagostanja. Gorje, ako bomo imeli samo tako mladino, kakoršni so oni otroci, ki so sinoč za godci kričali „Nella patria di Rossetti!“ Taka vzgoja otrok je sramotna; to je žalostno zares!

Sv. Križ, dne 12. avgusta. Take slovesnosti, kakor smo je danes imeli, ni gotovo, odkar Sv. Križ stoji, doživel. Blagoslovili smo obnovljeno cerkvico sv.

Roka, ki je uže dve stoletji bila zapuščena in vanjo položili krasno podobo lurske Matere Božje. Natančen popis te slavnosti bi me gotovo predaleč privedel in tudi Vam, g. urednik, preveč prostora prevzel; toraj le na kratko.

Kip lurske Matere Božje, izdelan od našega umetnika g. Ozbič-a, bil je izpostavljen v farni cerkvi na lepem, zato postavljenem odru. Po blagoslovljenju kipa, podala se je duhovščina blagoslovit popravljeno cerkvico. Oboje blagoslovljenje vršil je preč. g. kanonik Buttignoni iz Trsta. Potem bila je slovesna sv. maša v župni cerkvi, katero je služil z asistenco imenovani monsignor. Po evangelju je imel mnsgr. Buttignoni pred oltarjem slavnosti primerni govor. „Ta je dan, katerega napravil Bog, veselimo in radujmo se v njem“. To si je izvolil govornik kot podlago svojemu govoru. Govoril je iz srca, in njegove besede so tudi segale do srca. Pokazal se je pravega mojstra v razpravi in vzvrstitvi sicer ne lahke naloge, a tudi v lepi in čisti slovenščini, da se mu radi tega lahko marsikateri ne le star ampak tudi mlad slovenec pokloni. Vidi se, da mnsgr. Buttignoni sklepa s svojo ne majhnu nadarnostjo tudi neutrudljivo pridnost.

Verhuncer slavnosti bila je procesija pri prenašanju kipa Matere Božje po kaj okrašeni vasi iz farne v podružne cerkev. Veliko slavolokov — pa kakšnih! — s primernimi napisi, in zastav, mej katerim so bile zastopane tudi slovenske trobojnice, je dičilo ulice, po katerih se je procesija pomikala. Nad 100 belo oblečenih deklic je stopalo pred blagoslovljenem kipom ter so se menjavale vsako toliko časa v nositvi preblazene Device. Duhovščina in verno ljudstvo je zadej prepevalo litanije Matere Božje in druge sv. pesmi. Ljudstva bilo je ogromno in nič ne pretiram, če jih cenim na 6000—7000.

Prišedši do kapele sv. Roka postavili smo kip v zato v presbiteriji pripravljeno groto. Potem nastopil je domači g. župnik oder pred cerkvico kjer je svoje župljane v kratkih a jedrnatih besedah izročil v varstvo preblazene Device. S tiho sv. mašo v tej cerkvi bila je slavnost in sv. opravilo končano. Nad 2000 gl. se je potrosilo za popravo omenjene cerkvice, kakor sedaj stoji. Kedo pa ima toliko zasluge za to delo v tako kratkem času dovršeno? Se ve da na prvem mestu g. župnik, ki je to misel sprožil in svoje verne k temu spodbujal; a našel je tudi prave mecenate. Znani vneti katoličan —, rodom sicer švicar —, a po mišljenju in tudi delovanju nam Slovincem kaj pravičen g. Schalmanini je na lastne stroške dal napraviti lepo in ukusno groto, kakeršne še nisem videl, krasen marmornat oltar (menzo) pred njo in tlak cerkve. Gospa Karolina Ipavic darovala je sveti podobi prelep svilen s srebrnimi nitkami kaj umetno vezan pajčolan, ki gotovo stane nad 80 gl. Križani so bili složni in kar navdušeni za to sv. delo.

Pri banketu bilo je kaj zabavno. Sklenem svoj dopis s srčno željo: da bi vrli Križani se svojo pobožnostjo in uže znano navdušenostjo za božjo čast, spajali tudi narodnost, ter ne pošiljali svoje dece ve „Legino“ šolo.

V Podmelcu blagoslovil se bo v nedeljo po Vel. Šmarnu 19. t. m. sv. Križev pot, ki bo v kras novo predelani cerkvi, pa tudi v čast radodarnim faranom Melškim. Izdelujeta ga podobar Šubic v Poljanah in slikar Bradaška v Kranju.

Kako se delajo vesti. Nek italijanski časopis je prinesel pred nekolikom časom natančen popis slavnosti, ki so se vršile pri vsprejemu mil. g. škofa Šterka na otoku Krku; resnica pa je, da msgr. Šterk iz raznih vzrokov še vedno biva tu v Trstu in ni bil, kolikor je nam znano, še v svoji škofiji. No, papir je potrpežljiv.

Tlak v novem pristanišču. Ker se je bila pred par tedni raznesla vest, da namerava vlada nakupiti lavo za tlak v novem pristanišču v Siciliji, je mestna delegacija tržaška po županu izročila spomenico cesarskemu namestniku, naj bi sl. vlada pri oddajanju tega dela ozir jemala na domače kamenolome, ter je ces. namestnik obljubil, da se bode na merodajnem mestu za to potegnil.

Iz Zgonika se nam piše. V naši okolici se prepogosto ponavljajo požari. V treh tednih bili so nič manj ko štirje. V sv. Križu zgorela je te dni do tal še precej velika hiša. Oni teden pogorela je prostorna štala s senom in drugo pičo vred v Ljubrovici. V noči od 11. na 12. t. m. zgorela je mlatilnica, katere je gonil parni stroj I. M. v Repniču. Pri tem požaru sluti se, da ga je zlobna roka provzročila. Dne 12. t. m. ob 1/6 uri popoldne vnelo se je skoraj vse poslopje And. Milič-u v Koludrovici. Zgorelo mu je vse razven hleva, postelje, krompir, žito, več nego 220 stotov sena in slame, obleka, nekaj denarja. Rešili so le nekaj vreč pšenice in vino, drugo vse bilo je žrtva uničujočega ognja. Pred par dnevi bil je M. dober močan kmet in posestnik, sedaj pa je z veliko družino brez strehe, živeža, obleke . . . revež v resnici. Zavarovan je bil sicer za nekaj čez 3000 gld., a kaj pomaga, ker ima škode nad 6000 gld. Šibe požarov reši nas Gospod!

Slovenski napis na grobnem spomeniku. Na pokopališču neke čisto slovenske vasi stoji tik župne cerkve po obliki lep nagrobni spomenik; a to, kar dela nečast posvečenemu kraju in njemu, ki je spomenik postavil, je čudna slovenščina, v kateri je sestavljen napis. Glasi se: „A M rojen ta 15ga gistopad 1859 umeru ta 28 mali serpan 1892, 34 led negove starosti. Bog mu daj umer počivat“. Res spodobno za nagrobni napis, da se človeku to beročemu nehote ustnice naberejo na smeh, mesto da bi ohranil takemu kraju pristojno resnobo. Mar ni več kamnosekov in klesarjev toliko večjih slovenščini, da bi napravili v pravilnem jeziku zložen napis za nagrobni spomenik? Slovenci, bodite torej pametni in ne smešite se pred svetom!

Zlato mašo sta darovala v ljubljanski stolnici 15. t. m. preč. gg. kanonika Urbas in Čebašek.

Volilni shod. Izredni volilni shod sklical je dr. Gregorčič v prostore telovadnega društva „Sokol“ v Gorici danes (16. t. m.), da se volilci sporazumejo in dogovorijo o volitvi dveh poslancev v deželni zbor goriški.

Gimnazij v Kranju. Letos odprejo na novo oživilenem Kranjskem gimnaziju prvi in drugi razred, in vsako leto doda se še jeden razred, dokler ne bode zopet popoln višji gimnazij. Ravnatelj zavoda je imenovan prof. ljubljanskega gimnazija, g. Josip Hubad; od gimnazija v Novem mestu pa je premeščen v Kranj g. prof. Fran Novak. („Ed.“)

Vinarska zadruga se je osnovala v Vipavi v večji prospeh vinarstva ter bode otvorila svoje skladišče in pivnico v Ljubljani. Delež za člane znaša 10 gld. in 2 gld. vstopnine.

Nov telegrafni urad pričel je poslovati v Št. Vidu na Vipavskem.

Odlikovanje. Presv. cesar je podelil bivšemu županu v Gorici, dr. I. Maurovichu, red železne krone tretje vrste.

Pod Solkanom se je utopil v Soči nek kovač po imenu Bašin.

Nov križev pot blagoslovè 19. t. m. v Podmelcu. V Podgori pa na kvatno nedeljo.

Županom v Renčah je izvoljen g. Rajmund Znidarčič z 12 proti 5 glasovom.

V Tolminu usmrtila je na duhu bolna kmetica K. I. svoje 7 tednov staro dete. Orožniki so jo dali pod ključ.

Nov župan goriški dr. Venuti, potrjen od presvitlega cesarja, prisegel je 6. t. m.

Nesreča. Med Solkanom in Prevalom padel je — baje vinjen — grgarski občinski obhodnik A. Doljak pod pot in se ubil.

V Vipolzah so praznovali 6. t. m. cerkveni shod. Slavnost so povečali s streljanjem. Prižigalec hoteč se uveriti, ali se je vnel smodnik na zažigalnici, se približa topiču; topič se vname in strel raznese nesrečnežu glavo ter ga preseli takoj v večnost.

V Pevmi zgorel je nekemu kmetu hlev. Žrtva ognja bila je tudi petletna deklica.

Dr. Ivan Jurič, bogoslovec in gojenec Grmanika v Rimu, preminul je v Gorici 10. t. m. po dolgej mučnej bolezni, večkrat okrepčan s sv. zakramenti, ves udan v voljo božjo. Pogrebili so ga 11. t. m. ob 6. uri zvečer. Pokojni bil je tih, miren, blag mladenič; nada goriške nadškofije, ker zelo marljiv in visoko nadarjen. Ker je bil Bogu ljub, pozval ga je k sebi komaj 26 let starega. Svetila mu večna luč!

Strela ubila je v Kalu kmetu Ant. Jug govedo vredno 100 gold. V Ustijah pa je užgala poslopje v vrednosti 1000 gld.

Slika sv. Roka blagoslovili so v nedeljo 12. t. m. v Šempasu.

Velika nesreča vsled neprevidnosti se je pripetila v Šmihelu na Štajerskem, kjer so obešali nove zvonove v zvonik. Nek tesarski mojster pa, hoteč menda poskusiti, kako prijetno je na zvonu sedeti in polagoma se dvigati kvišku do vrha zvonika, sedel je na srednji zvon; pa nesreča je hotela, da ko je bil zvon že bližje lin, se je sprožil škrbec, na koji se je navijala vrvi, in zvon je pal z višočine, ž njim pa tudi neprevidni mojster, katerega je pri padcu zadel zvon, da je obležal mrtev.

Veliki požar na Reki. V Ponedeljek 13. t. m. nekoliko popolunoci je navstal ogenj v javnih skladiščih v novem pristanišču na Reki. Škode je 4 milijone gold.

Presvetli cesar je daroval 10.000 frankov za vboge ljudi v Carigradu, ki so bili po zadnjem velikem potresu zlo prizadeti.

Drzna tatvina. Te dni je nek stražar v Floridsdorfu pri Dunaju prijel nekega mesarja, ki je razgrajal. Ko je stražar pripeljal mesarja na policijski komisariat, je opazil mesar, da mu je izginila žepna ura. Stražar potipa nehote v svoj žep — a tudi njegove ure ni bilo več. Bržkone je spreten tat, ki se je pomešal med radovedneže, ko je stražar razpravljaval z izgretnikom, ukradel obema ure. „Ed.“

Grozen vihar je na Španskem blizu Madrida skoraj popolnoma uničil razne vasi, ter je mnogo ljudi ranjenih.

Potres, precej močan, se je čutil na otoku Siciliji ter porušil več poslopij in ubil nekoliko oseb.

Židovski slepar Bettelheim, ki je nedavno na Dunaju poneveril znatno svoto denarja ter zginil, da nobeden ni vedel kam, ter so razni listi potem raznesli po svetu vest, da so ga pri Požunu mrtvega izvlekli iz Donave, živi neki prav prijetno v Novem Jorku v Ameriki, kjer ga je te dni spoznal sotrudnik tamošnjega vladnega lista. Žid je žid, kdo mu more kaj?

Cigane nameravajo na Ogerskem po novi postavi prisiliti, da se *stalno* naselijo po raznih občinah. To bi bilo res koristno!

Morilec Carnotov, anarhist Caserio je obsojen na smrt, ta kazen je gotovo zaslužena.

Kolera se širi po Ruskem, v Galiciji in Bukovini, ter je zahtevala že veliko število žrtev. Bog nas varuj te grozne morilke!

Koledar.

Dne 17. avg. sv. Liberat m. — 18. sv. Helena, rojstni dan Nj. Vel. ces. Fran Josipa. Prosimo Boga, da mu podeli moč, da bo mogel s krepko roko voditi vse narode svoje po pravi poti do časnega in večnega blagostanja! — 19. Nedelja 14. pob. sv. Joahim, oče M. D. V. ned. evang. nas opomina J. K. naj skrbimo najprvo za dušne, potem za telesne potrebe. — 20. Iv. Bernard op. — 21. Sv. Ivana Franciška od. — 22. sv. Timotej muč. — 23. sv. Filip Beniški. — 24. sv. Jernej ap. — 25. sv. Ljudevit, kr. — 26. Nedelja 15. pob. Ev. Jezus obudi mladeniča v Najmu. Prosimo, da obudi tudi sedanjo mladino k pravemu, krščanskemu življenju. — 27. sv. Jožef Kalasanški, velik mladinoľjub. — 28. sv. Avgustin šk. — 29. Obglavljenje sv. Iv. Krstn. Nebrzdana strast Herodova spravila je svetega moža v ječo, a ženska na plesu je zakrivila njegovo smrt. — 30. sv. Roza Lim. — 31. sv. Rajmund op. — 1. sept. sv. Egidij op. — 2. Ned. 16. pob. god vseh angeljev varuhov. Stariši, varujte svoje otroke, da se ne pohujšajo vsled vaše nemarnosti, ker bodo sicer njihovi angelji tožili pred Bogom. — 3. sv. Eufemija in tovarišice dev. muč. — 4. sv. Rozalija. — 5. sv. Lavrencij Justin šk. — 6. sv. Hermogen muč.

Za kratek čas.

Dobra glava.

Kmetica pripelje svojega sinka k g. župniku, hoteč ga dati v šolo, ter vpraša: „Ali bi hoteli prečastiti gospod župnik pomagati, da bi se moj sin učil naprej?“

Župnik: „Jeli pa ima fantič dobro glavo?“

Kmetica: „Ej dobro, dobro, gospod župnik! Oni dan je padel čez tri stopnice, pa si je ni razbil.“

* * *

A.: Prosim Vas, povejte mi, kaj delate Vi, da ste tako debel?

B.: Nič! —

Odgovorni urednik in izdajatelj J. Slavec.

Materna ljubezen.

Oče (reče ženi): „Daj mi hitro šibo, da tega-le porrednega paglavca dobro namažem.“

Mati: „Brzo, brzo; samo toliko potrpi, da jo malo ogrejem, ker je vendar premrzla.“

* * *

Beraška prevzetnost.

Gospod (reče vinjenemu beraču prosečemu ga milodara): „Tu imate nekaj, pa nikar zopet ne zapijte!“

Berač (drzno): „Gospod, to pa Vam nič mar, kako jaz porabin svoj denar.“

* * *

Učitelj: Čudno mi se zdi, kako je to, da krave ne trpijo volov. Ko kak vol med krave pride, ga precej z rogmi zbodejo. Tak je nastradal tudi moj oče!...

Dobiva se najceneje v podpisani lekarni ako se naroča po pošti

Ubald pl.
Trnkóczy

lekar zraven rotovža
v Ljubljani

priporoča:

ZA ŽELODEC:

Marijicelske kapljice za želodec. — Steklenica 20 kr., 6 steklenic 1 gld. 3 tuct. 4 gld. 80 kr.

Odvajalne ali čistilne kroglice čistijo želodec pri zabasanji, skaženem želodci. — Škatulja 21 kr., jeden zavojček s 6 škatuljami velja 1 gld. 5 kr.

ZA PRSA:

Planinski zeliščni ali prsni sirop za odrasčeno in otroke; raztvorja sliz in lajša bolečine, n. pr. pri kašlju. — Steklenica 56 kr., 6 steklenic 2 gld. 50 kr.

ZA TRGANJE:

Protinski cvet (Gichtgeist) lajša in preganje bolečine v križu, nogah in rokah. — Steklenica 50 kr., 6 steklenic 2 gld. 25 kr.

Vsa ta naštetja in vsa druga zdravilna sredstva se dobivajo v lekarni

Ubalda pl. Trnkóczy-ja
v Ljubljani zraven rotovža
in se vsak dan s prvo pošto razpošiljajo.

Prihodnja šte. „Prim. Lista“
izide dne 6. septembra.